

ПАЛАНІЗМЫ Ў СТРУКТУРЫ БЕЛАРУСКАЙ МЕДЫЦЫНСКАЙ ТЭРМІНАЛОГІІ

Варанец В.І., Палубок В.С.

Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт

Актуальнасць. Беларуская медыцынская лексіка сваім вытокамі ідзе з агульнаеўрапейскай і агульнаславянскай моў. Старажытныя балцкія плямёны, плямёны крывічоў, дрыгавічоў, радзімічаў ужо мелі пэўныя медыцынскія веды, якія перадаваліся з пакалення ў пакаленне. Гісторыя фарміравання і далейшага папаўнення беларускай медыцынскай тэрміналогіі непарыўна звязана з развіццём усёй беларускай літаратурнай мовы. Амаль трохсотгадовы генацыд беларускай мовы прывёў да жахлівых вынікаў: на пачатку 90-ых гадоў мінулага стагоддзя афіцыйны слоўнікавы склад беларускай медыцынскай тэрміналогіі налічваў толькі сто сем уласнабеларускіх лексічных адзінак [1]. Першыя перакладныя медыцынскія слоўнікі ствараліся шляхам калькавання запазычаных тэрмінаў. Аднак цяжка ўявіць, што такая старажытная мова, як беларуская, не мела ўласнай тэрміналагічнай базы. Пошукі розных крыніц папаўнення беларускай медыцынскай тэрміналогіі прывялі да стварэння «Русско-белорусского медицинского словаря» аб'ёмам 5 тысяч слоў, з якіх дзве тысячы ўласнабеларускія.

Мэта. Тэрытарыяльная блізкасць з суседняй Польшчай таксама не магла не адбіцца на моўнай сітуацыі ў Беларусі. Эканамічныя, культурныя сувязі, а пасля ўтварэння Рэчы Паспалітай (1569 г.) і адзіная дзяржаўная прастора запоўнілі значнай колькасцю паланізмаў мову беларусаў. Не засталася ў баку і тэрміналагічная лексіка. Мэта работы заключаецца ў вызначэнні ступені задзейнічання дадзенага працэсу адносна беларускай медыцынскай лексікі.

Метады даследавання. Пры рабоце над тэмай выкарыстаны іаналітычны, статыстычны і апісальны метады даследавання.

Вынікі і іх абмеркаванне. Трэба адзначыць, што цэлую групу тэрмінаў утвараюць поўныя запазычанні гукавога комплексу [2].

Powieka – павека; pochwa – похва; skóra – скура; skórny – скронь; leki – лекі; Łydka – лытка; niestrawność – нястраўнасць; podniebienie – паднябенне; dotyk – дотык; pachwina – пахвіна; szkarlatyna – шкарлятына; szkielec – шкілет; ślina – сліна; tytoń – тытунь; cewka – цэўка; wzrok – зрок.

Другую групу складаюць словы няпоўнага гукавога запазычання: szaleństwo – шал; ciśnienie – ціск; wola – валляк; odra – адзёр; utrata krwi – страта крыві; twarz – твар; nerka – нырка.

Таксама існуе група запазычаных тэрмінаў, якія адрозніваюцца сэнсавы, нягледзячы на абсалютна аднолькавае гучанне: szerwonka (дызентэрыя) – чырвонка (краснуха); kiła (сіфіліс) – кіла (грыжа).

Яшчэ адна група паланізмаў агульная для беларускай і ўкраінскай моў: вар'ят– warjat – вар'ят; гербата – herbata – гарбата; глуд – glod – глог; гудзь – guz – гуз; драпати – drapać – драпаць; життя – życie – жыццё; залежність -

zależność – залежнасць; запалення – zapalenie – запаленне; крапля – kropla – кропля; криж – krzyż – крыж; кульгавий – kulawy – кульгавы; лазня – łaźnia – лазня.

Знаходжанне на працягу вялікага адрэзку часу ў межах адной дзяржавы не магло не адбіцца на моўным узаемаўзбагачэнні суседніх народаў. Прыведзеныя вышэй прыклады – яскравае таму сведчанне. Вельмі цікавай з гэтай нагоды падаецца ідэя правесці параўнальны аналіз дыялектнай медыцынскай тэрміналогіі памежных тэрыторый Польшчы і Беларусі з наступным выданнем адпаведнага слоўніка.

ЛІТАРАТУРА

1. Арашонкава, Г. Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі / Г. Арашонкава, А. Булыка, У. Люшцік, А. Падлужны. – Мн.: Бел. навука, 1999. – 26 с.
2. Варанец, В. І. Дыялектны слоўнік медыцынскіх тэрмінаў Беларусі / В. І. Варанец. – Гродна: ГрДМУ, 2016. – 79 с.

ВЛИЯНИЕ ИЗОПРЕНАЛИНА НА ПОВЕДЕНЧЕСКУЮ АКТИВНОСТЬ КРЫС

Василевич М.В., Ходосовский М.Н., Лёлис А.Р.

Гродненский государственный медицинский университет

Актуальность. Наиболее типичными проявлениями патологии мозга при недостаточности кровообращения являются когнитивные расстройства – нарушение памяти, способности к обучению, отсутствие собственного мнения, нарушение эмоционального контроля и социального поведения. На сегодняшний день когнитивные нарушения продолжают привлекать внимание кардиологов. Наличие сердечно-сосудистой патологии может являться причиной развития когнитивных нарушений. По данным литературы, у пациентов после перенесенного инфаркта миокарда деменция развивается в 5 раз чаще, чем в среднем по популяции [1]. Также к когнитивным расстройствам могут приводить системные гемодинамические нарушения, такие как артериальная гипотензия, нарушения ритма сердца, ишемическая болезнь сердца (в том числе инфаркт миокарда), остановка кровообращения, шок, асфиксия, угнетение дыхания и др. [2]. Ведущим звеном в патогенезе когнитивных расстройств в данном случае является гипоксия головного мозга, обусловленная расстройствами мозгового кровообращения, легочной вентиляции и процессов тканевого дыхания [3].

Введение изопреналина крысам является одной из распространенных экспериментальных моделей ишемического повреждения миокарда [4]. Являясь неселективным β-адреномиметиком, изопреналин оказывает прямое кардиотоксическое действие на сердце в повышенных дозах [5]. По данным литературы, его введение усиливает окислительные процессы и повышает